

CROATIAN ABSTRACTS KROATISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

APSTRAKTI

KATALIN VARGA, CSABA DIÓSZEGHY & GÁBOR FRITÚZ (str. 137)

Sugestivna komunikacija s ljudima priključenim na aparat za umjetno disanje: Umjetno disanje pomoću aparata je takav način spašavanja života koji se sve češće upotrebljava na odjeljenjima intenzivne njege kod bolesnika koji su u kritičnom stanju. U naše vrijeme sve je jasnije da bolesnicima, koji su liječeni na odjeljenjima intenzivne njege, treba pružiti ne samo intenzivnu fizičku (medicinsku) pomoć već isto tako snažnu psihološku podršku, da bi im se pomoglo lakše podnijeti stresove, odnosno efikasnije savladati bolest. Pacijentima je potrebna pomoć da bi shvatili cilj terapije a isto takoi informacije o situacijama koje se inače čine strašnim. Time pomazemo da bolesnik zauzme pozitivniji stav. U ovoj studiji prikazujemo način „psihološke podrške na osnovu pozitivnih sugestija“ u sklopu koje bolesnici, priključeni na aparat za umjetno disanje, dobijaju sugestivnu podršku na osnovu principa hipnotične komunikacije. Prikazujemo suštinu postupka u fazi (1) početka, (2) održavanja i (3) svršetka umjetnog disanja, naglašavajući razlike u psihološkim projekcijama pojedinih faza, odnosno bukvalne sugestije za dešavanja pojedinih faza. Kratko prikazujemo podatke jednog randomiziranog prospektivnog istraživanja u kojem smo primijenili ovaj postupak kod bolesnika priključenog na aparat za umjetno disanje.

Ključne riječi: sugestija, komunikacija, intenzivna njega, disanje pomoću aparata, promijenjeno stanje svijesti, zauzimanje pozitivnog stava, informiranje bolesnika

ADRIENN K. SZILÁGYI, CSABA DIÓSZEGHY, LILLA BENCZÚR & KATALIN VARGA (str. 149)

Učinkovitost psihičke podrške na osnovu pozitivnih sugestija kod bolesnika priključenih na aparat za umjetno disanje: Cilj tretmana intenzivne njege jest normalizacija nakon kritičkog stanja sa što boljim kvalitetom života. Otegnut tretman s fizičkim i psihičkim komplikacijama, iatrogenim utjecajem može da poremeti mogući ishod. U ovom istraživanju smo dokazali da se empirički može dokazati pozitivni efekt psihičke podrške bolesnika. U našem prospektivnom, randomiziranom, kontrolisanom istraživanju sprovedenom u dva budimpeštanska odjeljenja za intenzivnu njegu, ukazali smo psihičku podršku bolesnicima koji su dobijali umjetno disanje duže od 48 sati koristeći njihovu prijemčivost na sugestije koje inducira situacija, dopunjavajući somatički tretman. Ukupno smo radili su 60 osoba (27 u kontrolnoj grupi, 33 u sugestivnoj) i statistički signifikantno ($p < 0,04$) dobili za više od 2,5 dana kraće vrijeme davanja umjetnog disanja i za 4 dana kraći boravak na odjeljenju u grupi koja je imala i sugestije. U slučaju kada se u toku boravka na odjeljenju intenzivne njege bolesnikom u barem 50% vremena zanimalo isti psiholog, to je na nivou signifikacije $p < 0,01$ za 3,5 dana smanjilo oba parametra. Kod bolesnika koji su za vrijeme istraživanja imali stabilnog psihologa smrt je ponajviše iza-

zvana njihovom starosnom dobi i teškim stanjem. Ali se njihovo umiranje skratilo za 4,5 dana odnosno ranije su pušteni s odjeljenja, u odnosu na bolesnike u kontrolnoj grupi gdje se kod umirućih ljudi odužilo vrijeme provedeno na aparatu za umjetno disanje.

Ključne riječi: intenzivna terapija, kvalitet života, ishod, dužina davanja disanja, dužina boravka na odjeljenju, pomor, sugestivna komunikacija, psihičko rukovođenje bolesnika, elementarne potrebe, posttraumatski stresni sindrom (PTSD), posttraumatski prirast

BETTINA PIKÓ & LÁSZLÓ BRASSAI (str. 171)

Vrijednosti i stav u odnosu na zdravlje: Usporedba mladeži iz Mađarske i Erdelja (Rumunjska): Već su se ranije proučavali razni činioci u odnosu na stav prema zdravlju u periodu puberteta, od kojih vrijednosti zauzimaju posebno mjesto. U vezi sa stavom prema zdravlju pubertetlija sve veći broj istraživanja se bavi kulturološkim činiocima. Glavni cilj ovoga istraživanja je bilo izučavanje na koji način određene vrijednosti djeluju na stav mladeži prema zdravlju. Prikupljanje podataka smo vršili putem interkulturološkog istraživanja na osnovu obrazaca samostalno popunjenih od strane studenata sveučilišta u Segedinu (Mađarska, $N = 160$) i Târgu Mureșu (Marosvásárhely, Erdelj, Rumunjska, $N = 124$). U istraživanju su se našle sljedeće vrijednosti: dječja odgovornost, familijarnost, muškocentričnost, kolektivizam i sudbinska predodređenost. Pored ovih našla su se još četiri promjenjiva činioca vezana za stav prema zdravlju: pušenje, upotreba alkohola i marihuane i aktivnost u sportu. Neovisno o kulturi, studentice su više cijenile vrijednosti dječja odgovornost i kolektivizam, a studenti vrijednost muškocentričnost. U obrascu iz Mađarske muškarci su iznijeli podatke o češćoj upotrebi narkotika, dok u obrascu iz Erdelja o češćem bavljenju sportom. Upotreba alkohola u oba obrasca je više zastupljena kod muškaraca. Moglo se uvidjeti nekoliko važnih kulturoloških razlika između vrijednosti i stava prema zdravlju. U obrascu iz Mađarske sudbinsku predodređenost je pratila intenzivnija upotreba alkohola i narkotika, dok u obrascu iz Erdelja muškocentričnost je pratila veća aktivnost u sportu. Na kraju iz oba obrasca možemo zaključiti da preferiranje socialnih vrijednosti – dječja odgovornost, familijarnost i kolektivizam – prati manja upotreba alkohola i narkotika i veća aktivnost u sportu, odnosno bolji profil stava prema zdravlju.

Ključne riječi: interkulturološko istraživanje, mladež, upotreba alkohola i narkotika, stav prema zdravlju, vrijednosti

ATTILA VANDRA (str. 183)

Utjecaj psiholoških igara na mentalnu higijenu u odgoju: Osobe koje se suočavaju s problemima mentalne higijene u većem postotku od prosječnog biraju poziv spasioca (*profesora, psihologa* itd.). Profesorima je isto tako neophodno posebno usavršavanje kao što je to propisano i psihoterapeutima. Ali uvođenje ovog u Rumunjskoj nailazi na ozbiljne poteškoće. Zbog pogrešnog uvjerenja da je „odgoj jednosmjern tok“, na profesorima je veliki pritisak da oni preuzmu ulogu Spasioca. Spasilac pokušava riješiti probleme druge osobe na osnovu svojih gledišta, bez obzira što ta osoba ne prihvata nametnuto rješenje. Podaci pokusa potkrijepljuju tendencije profesora da budu „spasioci“. Uloga Spasioca ima dvije negativne posljedice: koči maturizaciju djeteta i inducira razvoj psiholoških igara. U ovim igrama učesnici čine napore da

trpe i da budu trpljeni od strane svojih partnera, što predstavlja ozbiljnu opasnost za mentalnu higijenu u školama. Prestizanje čini vaspitanje za maturizaciju koje je moguće samo u slučaju asertivnog rješavanja konflikta i iz „ja sam OK-ti si OK“ životne pozicije. Autor dolazi do zaključka da ovu životnu poziciju zauzimaju prvenstveno humanistička psihologija i transakciona analiza. Uvođenje pedagogije koja je utemeljena na ovim psihološkim školama u Rumunjskoj je primamljiva mogućnost ali nije jedina i nije *isključiva* mogućnost. Teškoće proističu iz toga što je Gordonova pedagogija nepoznata u rumunjskoj stručnoj literaturi, dok se rumunjska transakciona analiza nalazi u fazi formiranja.

Ključne riječi: mentalna higijena, škola, transakciona analiza, psihologija, Gordonova pedagogija, igre, vaspitanje, maturizacija, asertivan, prestizanje, Rumunjska

ARIEL MITEV (str. 205)

Narativna analiza priča studenata o alkoholu u sistemu Frye-a: Ako je poznato da se marketing ističe time što se radi komercijalnih ciljeva nadograđuje na već postojeće mitove ili stvara nove mitove, onda se postavlja pitanje da li se mitovi mogu koristiti za kampanje u društvene svrhe. Naš cilj je prikazati što znači upotreba alkohola za današnje studente i kakve su priče vezane za ovo. Mišljenja smo da motivi koji figuriraju u ovim autentičnim pričama mogu da se upotrijebe za projektiranje i ostvarivanje marketinških akcija radi društvenih ciljeva. Shodno tome istraživanje se zasniva na narativnoj analizi. Analizirali smo 146 naracija vezanih za upotrebu alkohola i 134 naracije vezane za reklamu alkohola. Studija prikazuje strukturalnu analizu priča studenata o upotrebi alkohola. U toku analize upotrijebili smo sistem mitova Northrop Frye-a, na osnovu kojeg smo naracije svrstali u četiri kategorije: komedija, romanca, tragedija i ironija. Premda raspoložemo s dosta znanja o tome kako funkcioniše znanost i logično mišljenje, malo znamo o tome kako se stvaraju dobre priče. U članku se vrši didaktičko prikazivanje sistema Frye-a, dok tražimo „dobre“ priče. Ovaj članak pomaže na taj način što nudi takav struktuiran spektar sredstava, iz kojeg se može slobodno birati, ali treba paziti da sve ovo ne bi prepriječilo kreativnost i stvaranje vjerovatnih priča.

Ključne riječi: upotreba alkohola kod mladeži, narativna analiza, mit, socialni marketing, reklama, komedija, romanca, tragedija, ironija